

Π.4.3.7 Πρόσθετο ψηφιακό υλικό για τη διδασκαλία της
Ελληνικής Γλώσσας: Ψηφιοποίηση Αρχείου Γεωργακά

Τίτλος:

«Περί έρωτος»

Περιγραφικός υπότιτλος:

«Μελέτη ποιητικών κειμένων για τον έρωτα και την αγάπη»

ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΚΟΥΚΗΣ

Θεσσαλονίκη 2015

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ, ΕΡΕΥΝΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΚΕΝΤΡΟ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ

ΜΕΛΟΣ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΟΜΟΣΠΟΝΔΙΑΣ ΕΘΝΙΚΩΝ ΙΔΡΥΜΑΤΩΝ ΓΙΑ ΤΗ ΓΛΩΣΣΑ (EFNIL)
ΜΕΛΟΣ ΤΗΣ ΕΝΩΣΗΣ ΦΟΡΕΩΝ ΠΙΣΤΟΠΟΙΗΣΗΣ ΓΛΩΣΣΟΜΑΘΕΙΑΣ ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΗ (ALTE)

ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ ΕΡΓΟΥ

ΠΡΑΞΗ: «Διαμόρφωση Μεθοδολογίας Ψηφιακής Διαμόρφωσης των σχολικών βιβλίων και έντυπου εκπαιδευτικού υλικού για τα Γλωσσικά μαθήματα, Ψηφιακή Διαμόρφωση των σχολικών βιβλίων για τα Γλωσσικά μαθήματα, Αναζήτηση και Προσαρμογή πρόσθετου Εκπαιδευτικού υλικού για τα μαθήματα της Ελληνικής Γλώσσας» (MIS: 296442) – (υπ’ αριθμ. 11736/12-08-2010 Απόφαση Ένταξης στο Επιχειρησιακό Πρόγραμμα «Εκπαίδευση και Διά Βίου Μάθηση» του Υπουργείου Παιδείας και Θρησκευμάτων)

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟΣ ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ: Ι.Ν. ΚΑΖΑΖΗΣ

ΠΑΡΑΔΟΤΕΟ: Π.4.3.7. Πρόσθετο ψηφιακό υλικό για τη διδασκαλία της Ελληνικής Γλώσσας: Ψηφιοποίηση Αρχείου Γεωργακά.

ΥΠΕΥΘΥΝΟΙ ΠΑΡΑΔΟΤΕΟΥ: ΕΥΗ ΜΗΤΡΟΥΣΗ & ΒΑΣΙΛΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΔΗΣ

ΦΟΡΕΑΣ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ: ΚΕΝΤΡΟ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ

<http://www.greeklanguage.gr>

Καραμαούνια 1 – Πλατεία Σκρα Τ.Κ. 55 132 Καλαμαριά, Θεσσαλονίκη

Τηλ.: 2313 331500, Φαξ: 2313 331502, e-mail: centre@komvos.edu.gr

Α. ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ

Τίτλος

Περί έρωτος

Περιγραφικός υπότιτλος

Μελέτη ποιητικών κειμένων για τον έρωτα και την αγάπη

Δημιουργός

Νικόλαος Κούκης

(Προτεινόμενη) Τάξη

Γ' Γυμνασίου και Α' ή Γ' Λυκείου

Χρονολογία

Οκτώβριος 2015

Διαθεματικό

Όχι

Εμπλεκόμενα γνωστικά αντικείμενα

Κείμενα Νεοελληνικής Λογοτεχνίας

Προτεινόμενη χρονική διάρκεια

Εφαρμογή περιοδικά, για δύο διδακτικές ώρες κάθε μήνα, στο πλαίσιο του μαθήματος των Κειμένων Νεοελληνικής Λογοτεχνίας σε όλη τη διάρκεια της σχολικής χρονιάς.

Προϋποθέσεις υλοποίησης για δάσκαλο και μαθητή

Ο εκπαιδευτικός που θα εμπλακεί στην εφαρμογή της διδακτικής αυτής πρότασης καλό είναι να έχει εμπειρία στην ομαδοσυνεργατική μέθοδο εργασίας των μαθητών και να είναι εξοικειωμένος με Web 2.0 διαδικτυακές εφαρμογές, όπως τα Google έγγραφα, το Wiki και η εκπαιδευτική πλατφόρμα [Edmodo](http://Edmodo.com).

Οι μαθητές, από την πλευρά τους, επιθυμητό είναι να έχουν εξοικείωση με την ομαδοσυνεργατική μέθοδο εργασίας και με Web 2.0 διαδικτυακές εφαρμογές, όπως επίσης άνεση στην αναζήτηση/ταξινόμηση/αξιοποίηση πληροφοριών του διαδικτύου.

Η παρούσα διδακτική πρόταση δύναται να εφαρμοστεί τόσο με τη συνδρομή των νέων τεχνολογιών όσο και χωρίς την αξιοποίησή τους. Στην πρώτη περίπτωση θα χρειαστεί η ευελιξία της χρήσης του εργαστηρίου πληροφορικής του σχολείου, ενώ στη δεύτερη δεν απαιτείται η χρήση ηλεκτρονικών υπολογιστών ούτε στο σχολείο ούτε στο σπίτι για τους μαθητές.

Η πρόταση διδακτικής αξιοποίησης στηρίζεται

Η πρόταση διδακτικής αξιοποίησης αντλεί

B. ΣΥΝΤΟΜΗ ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ/ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η παρούσα διδακτική πρόταση αποσκοπεί στο να μελετήσουν οι μαθητές επιλεγμένα ποιητικά κείμενα της νεοελληνικής λογοτεχνίας από τον 15ο έως και τον 20ό αιώνα και στη συνέχεια να προσπαθήσουν να αναδείξουν τη λογοτεχνική προσέγγιση του θέματος του έρωτα και της αγάπης σε αυτά. Οι μαθητές θα εργαστούν σε ομάδες, θα μελετήσουν το υλικό που θα τους δοθεί από τον εκπαιδευτικό και θα αναζητήσουν και οι ίδιοι αντίστοιχο, προκειμένου να συνθέσουν πρωτότυπα κείμενα τα οποία θα δημοσιευτούν είτε στο διαδίκτυο είτε σε κάποια εφημερίδα.

Γ. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Σύλληψη, άξονας συνοχής-ιδέα, πλαίσιο αξιοποίησης/ενσωμάτωσης

Η συγκεκριμένη διδακτική πρόταση έχει ως βασική επιδίωξη, με σημείο αναφοράς τα ποιητικά κείμενα της συλλογής του 15ου αιώνα [*Ερωτοπαίγνια*](#), να διερευνήσουν οι μαθητές τον τρόπο με τον οποίο πραγματεύονται το θέμα του έρωτα ποιητές διαφορετικών εποχών. Ο στόχος αυτός επιδιώκεται να επιτευχθεί με τη μελέτη ενός δικτύου κειμένων, με ή χωρίς τη συνδρομή των ΤΠΕ. Επίσης, μέσα από την εφαρμογή της παρούσας πρότασης θα γίνει προσπάθεια να κατανοήσουν ότι τα

θέματα που πραγματεύεται η λογοτεχνία στο πέρασμα του χρόνου δεν έχουν μεγάλες διαφορές· διαφέρει κυρίως ο τρόπος προσέγγισής τους.

Οι μαθητές, χωρισμένοι σε ομάδες, μελετούν ποιητικά κείμενα με θέμα τον έρωτα και τους όρκους αγάπης που δίνουν οι ερωτευμένοι σε κάθε εποχή. Σημείο αναφοράς της μελέτης τους αποτελεί η συλλογή ποιημάτων του 15ου αιώνα *Ερωτοπαίγνια*. Πρόκειται για μια αξιόλογη συλλογή 112 σύντομων ερωτικών ποιημάτων του 15ου αιώνα, πιθανότατα ροδιακής προέλευσης, που περιλαμβάνει την «Ερωτική αλφάβητο», τα «Εκατόλογα της αγάπης», ερωτικά δίστιχα και άσματα κ.ά. Είναι έργο αγνώστου/-ων ποιητή/-ών και αποτελεί εξαιρετικό δείγμα της πρώιμης λαϊκής και λαϊκότροπης νεοελληνικής ποίησης.

Δ. ΣΚΕΠΤΙΚΟ-ΣΤΟΧΟΙ ΚΑΙ ΣΥΝΔΥΑΣΜΟΣ ΤΟΥΣ

Γνώσεις για τον κόσμο, αξίες, πεποιθήσεις, πρότυπα, στάσεις ζωής

Με τη διδασκαλία του σεναρίου επιδιώκεται οι μαθητές και οι μαθήτριες:

- να γνωρίσουν τρόπους με τους οποίους διατυπώνουν τα συναισθήματά τους οι ερωτευμένοι σε διάφορες εποχές.
- να γνωρίσουν τις αντιλήψεις που επικρατούν σχετικά με τον έρωτα και την εκδήλωση της αγάπης των ερωτευμένων, από τον 15ο αιώνα μέχρι και σήμερα.

Γνώσεις για τη λογοτεχνία

Με τη διδασκαλία του σεναρίου επιδιώκεται οι μαθητές και οι μαθήτριες:

- να γνωρίσουν συγκεκριμένα λογοτεχνικά κείμενα στα οποία ο ποιητής προσπαθεί να αποτυπώσει τον έρωτα δύο προσώπων.
- να γνωρίσουν τον τρόπο με τον οποίο περιγράφεται το ερωτικό συναίσθημα σε λογοτεχνικά κείμενα διαφορετικών εποχών.

Γραμματισμοί

Με την εφαρμογή της παρούσας πρότασης επιδιώκεται οι μαθητές και οι μαθήτριες να είναι σε θέση:

- να ανιχνεύουν σε λογοτεχνικά κείμενα διαφορετικών εποχών τα στοιχεία που καταδεικνύουν την ερωτική επιθυμία και προσέγγιση δύο προσώπων.
- να εργάζονται σε ομάδες και να παράγουν συνεργατικό κείμενο, ενταγμένο σε συγκεκριμένο επικοινωνιακό πλαίσιο.
- να συμμετέχουν ενεργά ως μέλη σε διαδικτυακές κοινότητες και να αναρτούν ψηφιακό υλικό σε εφαρμογές/περιβάλλοντα Web 2.0, όπως είναι τα ιστολόγια (Blog), το Wiki και οι πλατφόρμες εκπαιδευτικού προσανατολισμού ([Moodle](#), Edmodo).

Διδακτικές πρακτικές

Η παρούσα διδακτική πρόταση αποσκοπεί, καταρχάς, στην καλλιέργεια της συνεργασίας των μαθητών και την εμπλοκή τους με ενεργητικό τρόπο στη μαθησιακή διαδικασία. Η επιδίωξη αυτή θα υλοποιηθεί μέσα από την ένταξή τους σε ομάδες. Επομένως, κατά κύριο λόγο υιοθετείται η ομαδοσυνεργατική διδασκαλία. Ο εκπαιδευτικός, από την πλευρά του, θα διατηρήσει τον ρόλο του διευκολυντή και θα βρίσκεται δίπλα στους μαθητές κατά τη διάρκεια της εφαρμογής για να τους προσφέρει όποια βοήθεια ζητήσουν, αλλά και για να τους παρουσιάσει στοιχεία που θα διασφαλίσουν τις προϋποθέσεις για την καλύτερη εφαρμογή της συγκεκριμένης πρότασης.

Ε. ΛΕΙΤΟΜΕΡΗΣ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΤΗΣ ΠΡΟΤΑΣΗΣ

Αφετηρία

Στο σχολικό εγχειρίδιο των Κειμένων Νεοελληνικής Λογοτεχνίας (ΚΝΛ) της Γ' Γυμνασίου υπάρχει ένα απόσπασμα από την [Ερωφίλη](#) του Γεώργιου Χορτάτη, στο οποίο συνομιλούν οι δύο πρωταγωνιστές (Πανάρετος και Ερωφίλη) και δίνουν υπόσχεση παντοτινής αγάπης. Επίσης, στο σχολικό εγχειρίδιο των Κειμένων Νεοελληνικής Λογοτεχνίας της Α' Λυκείου περιέχεται ένα ερωτικό ποίημα, απόσπασμα από τη συλλογή της δημόδους γραμματείας [Καταλόγια ή Ερωτοπαίγνια](#).

Τέλος, στο σχολικό εγχειρίδιο των Κειμένων Νεοελληνικής Λογοτεχνίας της Γ' Λυκείου περιέχεται το ερωτικό ποίημα της Μαρίας Λαϊνά με τίτλο «Δ' Οριαμβικό».

Με έναυσμα, λοιπόν, τη μελέτη ενός ή του συνόλου των παραπάνω ποιημάτων, οι μαθητές έρχονται σε επαφή με τρόπους αποτύπωσης των ερωτικών συναισθημάτων. Με αφορμή τη γνωριμία με αυτά τα συναισθήματα και τον λογοτεχνικό τρόπο απόδοσής τους, μπορεί να οργανωθεί η μελέτη ενός δικτύου ποιημάτων από τον 15ο έως τον 20ό αιώνα, ώστε να γνωρίσουν τον τρόπο πραγμάτευσης του εν λόγω θέματος από ποιητές διαφορετικών εποχών.

Σύνδεση με τα ισχύοντα στο σχολείο

Ένα από τα θέματα που απασχολεί τους μαθητές και τις μαθήτριες στην εφηβεία είναι ο έρωτας. Ως επί το πλείστον, όμως, δεν συζητείται ιδιαίτερα στο πλαίσιο των σχολικών μαθημάτων· ακόμη και αν υπάρχουν σχετικά κείμενα στα σχολικά εγχειρίδια των Κειμένων Νεοελληνικής Λογοτεχνίας, δεν επιλέγονται πάντα από τον εκάστοτε διδάσκοντα. Επομένως, για τους μαθητές της Γ' Γυμνασίου και του Λυκείου προτείνεται η μελέτη της θεματικής του έρωτα, αν και όχι με τη μορφή παραδοσιακής διδασκαλίας, αλλά περισσότερο ως ερευνητική εργασία συνδεδεμένη με το μάθημα των Κειμένων Νεοελληνικής Λογοτεχνίας, για δύο διδακτικές ώρες κάθε μήνα κατά τη διάρκεια ολόκληρης της σχολικής χρονιάς. Οι μαθητές, με σημείο αναφοράς ένα ή περισσότερα από τα ποιήματα των σχολικών εγχειριδίων, αρχικά θα αναζητήσουν και στη συνέχεια θα μελετήσουν σχετικά κείμενα. Στο τέλος, θα συνθέσουν και θα δημοσιεύσουν οι ίδιοι πρωτότυπα δικά τους στη βάση συγκεκριμένων θεματικών αξόνων.

Η προσέγγιση του θέματος του έρωτα, με έναυσμα τα λογοτεχνικά κείμενα των σχολικών εγχειριδίων των Κειμένων Νεοελληνικής Λογοτεχνίας, παρέχει πρόσφορο έδαφος όσον αφορά τη γνωριμία των μαθητών με κείμενα της δημόδους γραμματείας και πιο συγκεκριμένα με τη συλλογή ποιημάτων του 15ου αιώνα *Ερωτοπαίγνια*. Η γλώσσα τους δεν είναι ιδιαίτερα δύσκολη και δεν θα δημιουργήσει προβλήματα

κατανόησης στους μαθητές. Επομένως, η ενασχόληση με το θέμα του έρωτα και της αγάπης αναμένεται να τους κινητοποιήσει, με δεδομένο, επιπλέον, ότι πρόκειται για κάτι που άπτεται των ενδιαφερόντων της ηλικίας τους.

Αξιοποίηση των ΤΠΕ

Στην παρούσα διδακτική πρόταση επιδιώκεται ο συνδυασμός της μελέτης των κειμένων με την ενεργητική εμπλοκή των ΤΠΕ. Χρησιμοποιείται κυρίως το διαδίκτυο, για να πραγματοποιήσουν οι μαθητές την έρευνά τους, αλλά και κάποιες διαδικτυακές εφαρμογές ψηφιακής τάξης, όπως το Moodle ή το Edmodo, προκειμένου να υπάρχει ένα αποθετήριο και μια πλατφόρμα αναφοράς, όπου τα παιδιά θα μπορούν να αναρτούν τις εργασίες τους και να σχολιάζουν τις εργασίες των υπολοίπων ομάδων. Ακόμη, προτείνεται η χρήση της διαδικτυακής εφαρμογής Google έγγραφα ή του περιβάλλοντος Wiki για να δημιουργήσουν οι μαθητές πραγματικά συνεργατικά κείμενα. Τέλος, προκειμένου να είναι δυνατή η πρόσβαση όλων των χρηστών του διαδικτύου στις εργασίες των μαθητών, θα αξιοποιηθεί το διαδικτυακό περιβάλλον του ιστολογίου ή της ιστοσελίδας.

Πρέπει να τονιστεί ότι η παρούσα εφαρμογή μπορεί να πραγματοποιηθεί τόσο με την αξιοποίηση των ΤΠΕ όσο και χωρίς αυτή. Η επιλογή θα γίνει από τον εκπαιδευτικό με βάση τις δυνατότητες των μαθητών, αλλά και την ευελιξία του ωρολογίου προγράμματος όσον αφορά τη χρήση του εργαστηρίου πληροφορικής για συγκεκριμένες διδακτικές ώρες.

Κείμενα

Α. Νεοελληνικής λογοτεχνίας

Λογοτεχνικά κείμενα σχολικών εγχειριδίων

ΚΝΛ Γ' Λυκείου:

Μαρία Λαϊνά, «[Δ' Θριαμβικό](#)»

Β. Δημόδους ελληνικής γραμματείας

Λογοτεχνικά κείμενα σχολικών εγχειριδίων

ΚΝΛ Γ' Γυμνασίου:

Γεώργιος Χορτάτσης, [Ερωφίλη](#)

ΚΝΛ Α' Λυκείου:

[Καταλόγια](#)

Λογοτεχνικά κείμενα εκτός σχολικών εγχειριδίων-Υποστηρικτικό/εκπαιδευτικό υλικό

[Ερωτοπαίγνια](#)

Διδακτική πορεία

Πριν την έναρξη της εφαρμογής της διδακτικής πρότασης, ο εκπαιδευτικός σκόπιμο είναι να έχει συζητήσει με τους μαθητές για την όλη διαδικασία που θα ακολουθηθεί κατά την εφαρμογή και να έχουν διασαφηνιστεί οι προς επίτευξη στόχοι. Ακόμη, θα πρέπει να έχει γίνει κατανοητό ότι, εκτός από κείμενα της νεοελληνικής λογοτεχνίας, θα μελετήσουν και κείμενα της δημόδους γραμματείας.

Στην περίπτωση της αξιοποίησης των ΤΠΕ, είναι σημαντικό για την εφαρμογή να υπάρχει η δυνατότητα χρήσης του εργαστηρίου πληροφορικής του σχολείου για κάποιες διδακτικές ώρες (έστω και περιοδικά), ώστε οι μαθητές να μπορέσουν να αναζητήσουν υλικό στο διαδίκτυο, να το οργανώσουν και να συνθέσουν κείμενα στο πλαίσιο των παραδοτέων των ομάδων. Απαραίτητη είναι η ύπαρξη μιας ψηφιακής τάξης (π.χ. Moodle, Edmodo) ή ενός διαδικτυακού χώρου (π.χ. Wiki, Blog), στα οποία τα παιδιά θα εισέρχονται και θα έχουν τη δυνατότητα (α) να επισκέπτονται το αναρτημένο υλικό που θα αφορά την πορεία εργασιών των ομάδων, (β) να αναρτούν οι ίδιοι ψηφιακό υλικό, (γ) να συζητούν με τους συμμαθητές τους για την πορεία, αλλά και για το περιεχόμενο των εργασιών τους, προκειμένου να επιτυγχάνεται η ανατροφοδότηση τόσο σε ατομικό όσο και σε ομαδικό επίπεδο.

Στην περίπτωση της μη αξιοποίησης των ΤΠΕ δεν θα ακολουθηθούν τα προηγούμενα. Τα κείμενα θα δοθούν στους μαθητές ως πακέτο φωτοτυπιών, η ανταλλαγή απόψεων και η οργάνωση των ομάδων θα γίνει στην αίθουσα διδασκαλίας

και όχι μέσω διαδικτυακής πλατφόρμας και οι παραδοτέες εργασίες θα δημοσιευτούν στη σχολική ή σε κάποια τοπική εφημερίδα.

Η προσέγγιση των ποιημάτων θα είναι στοχευμένη και θα υλοποιηθεί βάσει συγκεκριμένων αξόνων· ενδεικτικά, κάποιοι από τους άξονες μπορούν να είναι οι ακόλουθοι:

- α) οι προσφωνήσεις των ερωτευμένων (π.χ. *αφέντη, νοικοκύρη* για τον άντρα και *κυρά, κυράτσα, ερωτοδέσποινα, λυγερή* για τη γυναίκα στα *Ερωτοπαίγνια*).
- β) ο έρωτας ως ψυχική ταλαιπωρία του ερωτευμένου, που γεννά αρνητικά συναισθήματα (π.χ. αγανάκτηση για την απουσία ανταπόκρισης).
- γ) ο έρωτας ως αιτία μομφής από τον κοινωνικό περίγυρο (π.χ. κοινωνική επίκριση της ερωτευμένης γυναίκας).
- δ) ο μονομερής έρωτας και οι συνέπειές του.
- ε) τα εξωτερικά εμπόδια και οι συνέπειές τους σε μια ερωτική σχέση.

Οι άξονες αυτοί είναι ενδεικτικοί και κάθε εκπαιδευτικός μπορεί να τους διαμορφώσει, ανάλογα με το αν οι εμπλεκόμενοι μαθητές φοιτούν στο Γυμνάσιο ή στο Λύκειο, με το μαθησιακό τους επίπεδο και την εμπειρία τους, καθώς και με τα κείμενα που έχει επιλέξει προς μελέτη.

Η αρχική σχεδίαση της παρούσας διδακτικής πρότασης προβλέπει τη μηνιαία ταξινόμηση των εργασιών. Ενδεικτικά, λοιπόν, η εφαρμογή δύναται να πραγματοποιηθεί ακολουθώντας την πορεία που περιγράφεται στη συνέχεια.

Στην πρώτη συνάντηση (1ος μήνας) ο εκπαιδευτικός θα παρουσιάσει στους μαθητές τα προς μελέτη ποιήματα. Η παρουσίαση αυτή μπορεί να γίνει είτε με ανάρτηση του συνολικού υλικού σε μια διαδικτυακή πλατφόρμα (εκδοχή αξιοποίησης των ΤΠΕ) είτε με δημιουργία ενός πακέτου φωτοτυπιών με το κειμενικό υλικό για κάθε μαθητή.

Κατά τη δεύτερη συνάντηση (2ος μήνας) οι μαθητές θα κληθούν να αναζητήσουν επιπλέον σχετικό κειμενικό υλικό. Η αναζήτησή τους μπορεί να πραγματοποιηθεί είτε με τη συνδρομή του διαδικτύου είτε με την επίσκεψη σε μια βιβλιοθήκη. Στην πρώτη

περίπτωση ο εκπαιδευτικός θα προτείνει στους μαθητές συγκεκριμένους ιστότοπους για άντληση κειμένων, ενώ στη δεύτερη θα μετακινηθούν στη σχολική βιβλιοθήκη, στη Δημοτική Βιβλιοθήκη ή σε κάποια βιβλιοθήκη της περιοχής τους, στις οποίες μπορούν να εντοπίσουν σχετικές συλλογές ποιημάτων. Ο στόχος είναι να αναχθούν σε ερευνητές και να εντοπίσουν ομόθεμα ποιήματα, με τα οποία θα εμπλουτίσουν το υπάρχον υλικό.

Στην τρίτη συνάντηση (3ος μήνας) οι μαθητές θα μελετήσουν το δίκτυο κειμένων που τους δόθηκε και το οποίο θα έχουν συμπληρώσει με τη δική τους αναζήτηση κατά την προηγούμενη συνάντηση. Εντός των κειμένων αυτών θα επιχειρήσουν να βρουν τις «προσφωνήσεις των ερωτευμένων» και να καταγράψουν χαρακτηριστικές λέξεις ή/και φράσεις που υπάρχουν μία μόνο φορά ή επαναλαμβάνονται σε ένα ή περισσότερα από αυτά. Αφού εντοπίσουν τις σχετικές λέξεις, μπορούν να δημιουργήσουν έναν πίνακα ή έναν εννοιολογικό χάρτη (ψηφιακό ή χειρόγραφο), για να αποτυπωθούν με παραστατικό τρόπο οι λέξεις που συνηθίζουν να μεταχειρίζονται οι ερωτευμένοι κάθε εποχής.

Κατά την τέταρτη συνάντηση (4ος μήνας) ο άξονας διερεύνησης των μαθητών είναι «Ο έρωτας ως ψυχική ταλαιπωρία του ερωτευμένου». Ο στόχος είναι να αναδειχθούν τα ποιήματα στα οποία το ερωτικό συναίσθημα καταδυναστεύει το άτομο και το ταλαιπωρεί ψυχικά. Με τον εντοπισμό τέτοιων ποιημάτων ή χωρίων τους θα καταδειχθεί το γεγονός ότι ο έρωτας δεν είναι μόνο ευχάριστος, αλλά ενδέχεται να ταλαιπωρεί τους ερωτευμένους, ακόμη και στις περιπτώσεις στις οποίες υπάρχει ανταπόκριση.

Στην πέμπτη συνάντηση (5ος μήνας) το προς διερεύνηση θέμα θα είναι «Ο έρωτας ως αιτία μομφής από τον κοινωνικό περίγυρο». Οι μαθητές θα αναζητήσουν στα επιλεγμένα ποιήματα σημεία που αναφέρονται σε έρωτες που δεν είναι αποδεκτοί από τον κοινωνικό περίγυρο των ερωτευμένων. Στο σημείο αυτό είναι πολύ πιθανό να αναδειχθούν τα διαφορετικά αξιακά συστήματα διαφορετικών εποχών, καθώς στο πέρασμα του χρόνου η χειραφέτηση των γυναικών και οι αλλαγές που συντελέστηκαν

στα ήθη και τα έθιμα άλλαξαν σημαντικά τον τρόπο σκέψης των ανθρώπων για τον έρωτα.

Κατά την έκτη συνάντηση (6ος μήνας) οι μαθητές θα ανατρέξουν στα ποιήματα που μελέτησαν και θα προσπαθήσουν να βρουν περιπτώσεις στις οποίες υπάρχει «μονομερής έρωτας» και να εντοπίσουν ποιες είναι «οι συνέπειές του» για τον ερωτευμένο. Με την προσέγγιση αυτή θα διαπιστώσουν με ποιον τρόπο προσεγγίζει ο ποιητής κάθε εποχής τον ανανταπόδοτο έρωτα και ποιες αντιδράσεις, στις οποίες μπορεί να οδηγηθεί το άτομο από την άρνηση του ερωτικού του ενδιαφέροντος, καταγράφει.

Στην έβδομη συνάντηση (7ος μήνας) θα γίνει προσπάθεια να εντοπιστούν «Τα εξωτερικά εμπόδια και οι συνέπειές τους». Οι μαθητές θα αναζητήσουν στο δίκτυο κειμένων στοιχεία τα οποία υπονομεύουν και δυσχεραίνουν την αίσια έκβαση μιας ερωτικής σχέσης. Θα αναδειχθούν με τον τρόπο αυτό τα εμπόδια που συχνά μπαίνουν στις ερωτικές σχέσεις, τα οποία και θα συγκρίνουν μεταξύ τους, προσπαθώντας να ανακαλύψουν αν αυτά διαφοροποιούνται ή όχι στο πέρασμα του χρόνου.

Κατά την όγδοη συνάντηση (8ος μήνας) θα πραγματοποιηθεί η σύνθεση των επιμέρους εργασιών σε ένα ενιαίο (συνεργατικό) κείμενο. Οι μαθητές θα φέρουν στην ομάδα τις εργασίες τους και θα συναποφασίσουν για το τελικό κείμενο που θα παραδώσουν. Η διεργασία αυτή μπορεί να γίνει με δύο τρόπους: αν επιλεγεί η αξιοποίηση των ΤΠΕ, θα έχει δημιουργηθεί εξ αρχής ένα αρχείο σε περιβάλλον Google έγγραφα ή μία σελίδα ανά ομάδα σε περιβάλλον Wiki, ώστε να συντίθεται σταδιακά το τελικό παραδοτέο κείμενο: αν οι ΤΠΕ απουσιάζουν, τότε οι μαθητές θα συνθέτουν τις απαντήσεις τους χειρόγραφα και κάθε φορά (ανά μήνα) θα καταλήγουν σε ένα κοινό κείμενο ανά ομάδα. Στο τέλος, κατά τη διάρκεια αυτής της συνάντησης, θα συνθέσουν ένα τελικό κείμενο αξιοποιώντας τα επιμέρους.

Κατά την ένατη και τελευταία συνάντηση (9ος μήνας) θα γίνει παρουσίαση των εργασιών των ομάδων στην ολομέλεια της τάξης και θα ακολουθήσει συζήτηση με θέμα την πορεία της συγκεκριμένης εφαρμογής. Ακόμη, θα αναρτηθούν οι εργασίες

σε έναν διαδικτυακό τόπο που ήδη υπάρχει (όπως η ιστοσελίδα του σχολείου) ή που δημιουργήθηκε αποκλειστικά για αυτόν τον σκοπό ή θα ανακοινωθεί σε ποιο έντυπο μέσο θα δημοσιευτούν.

Ως γενική αρχή, κρίνεται σκόπιμο στις επιμέρους εργασίες να έχουν όλες οι ομάδες το ίδιο αντικείμενο μελέτης και να τους έχει κοινοποιηθεί από την αρχή το σύνολο των εργασιών. Με τον τρόπο αυτό όλοι οι συμμετέχοντες θα έχουν επίγνωση του μηνιαίου αντικειμένου μελέτης και ευελπιστούμε ότι θα επιδιώκουν τη συνέπεια, προκειμένου να μην υπολείπονται σε σχέση με τα άλλα μέλη της ομάδας τους και τους υπόλοιπους συμμαθητές τους. Επίσης, αν γίνει σαφές από την αρχή ότι τα μηνιαία παραδοτέα θα συντεθούν σε ενιαίο κείμενο, το οποίο, αφού το επιμεληθεί η κάθε ομάδα, θα αναρτηθεί στο διαδίκτυο ή θα δημοσιευτεί σε εφημερίδα, αναμένεται οι μαθητές να δείξουν μεγαλύτερη προσοχή και υπευθυνότητα κατά τη διεκπεραίωση των εργασιών.

Οι προτεινόμενοι άξονες, που καθορίζουν και τις δραστηριότητες οι οποίες θα υλοποιηθούν ανά μήνα, έχουν έναν κοινό στόχο, την ανάδειξη του τρόπου με τον οποίο παρουσιάζεται ο έρωτας και η αγάπη σε ποιήματα από τον 15ο έως τον 20ό αιώνα. Όσο πιο νωρίς συνειδητοποιήσουν οι μαθητές ότι οι επιμέρους άξονες θα οδηγήσουν σε συμπεράσματα που θα συντεθούν σε ένα ενιαίο κείμενο, τόσο πιο πλήρεις, στοχευμένες και συγκροτημένες θα είναι οι απαντήσεις τους.

ΣΤ. ΦΑΚΕΛΟΣ ΜΑΘΗΤΗ

Η παρούσα διδακτική πρόταση αποσκοπεί περισσότερο στο να αποκτήσουν οι μαθητές κάποιες δεξιότητες και λιγότερο στην απόκτηση εξειδικευμένων γνώσεων. Η επιλογή αυτή σημαίνει ότι οι μαθητές θα εστιάσουν στον εντοπισμό, μέσα σε ποιητικά κείμενα, στοιχείων που αφορούν τον έρωτα δύο προσώπων. Στη συνέχεια, αυτά τους τα ευρήματα θα τα συνθέσουν ως ομάδα σε ενιαίο κείμενο το οποίο και θα αναρτηθεί σε μια ιστοσελίδα ή θα δημοσιευτεί σε μια εφημερίδα.

Στην περίπτωση που θα αξιοποιηθούν οι ΤΠΕ κατά την εφαρμογή, σκόπιμο είναι να ληφθούν υπόψη οι τεχνικές γνώσεις και η εξοικείωση τόσο του εκπαιδευτικού όσο και των μαθητών με συγκεκριμένα διαδικτυακά περιβάλλοντα: κατάλληλα για την παρούσα εφαρμογή θεωρούνται από τη μία το Moodle και Edmodo ως αποθετήρια και χώροι ανταλλαγής απόψεων και ανατροφοδότησης των μαθητών και από την άλλη η εφαρμογή Google Docs και Wiki ως χώροι δημιουργίας πραγματικών συνεργατικών κειμένων από τους μαθητές. Για τη φιλοξενία των τελικών παραδοτέων εργασιών –με την όποια επιλογή στον τρόπο εμφάνισης και πιθανής διάδρασης με τον επισκέπτη/χρήστη του διαδικτύου– κατάλληλο διαδικτυακό περιβάλλον αποτελούν τα ιστολόγια (π.χ. Blogger) και οι ιστοσελίδες (π.χ. Weebly), καθώς με αυτά είναι εξοικειωμένοι οι περισσότεροι εκπαιδευτικοί που έχουν επιμορφωθεί στις ΤΠΕ και μεγάλο μέρος των νεαρών μαθητών στους οποίους απευθύνεται η συγκεκριμένη διδακτική πρόταση.

Στην περίπτωση της μη αξιοποίησης των ΤΠΕ, θα δοθεί έμφαση στην επικοινωνία και συνεργασία των μελών των ομάδων κατά τις συναντήσεις στην αίθουσα διδασκαλίας ή και εκτός σχολικού χώρου. Το υλικό θα δοθεί φωτοτυπημένο σε όλους τους μαθητές και οι εργασίες τους θα πραγματοποιούνται σε φύλλα χαρτιού και όχι σε αρχεία κειμενογράφου.

Ανεξάρτητα από την όποια τεχνική επιλογή, η δημιουργία φακέλου για κάθε μαθητή θεωρείται αναγκαία με στόχο (α) το κάθε μέλος των ομάδων να έχει συγκεντρωμένο το υλικό που επεξεργάστηκε και (β) ο κάθε μαθητής να συνειδητοποιήσει την ανάγκη συνεισφοράς στο συνολικό (παραδοτέο) έργο της ομάδας. Με τον τρόπο αυτό αφενός ενισχύεται η υπευθυνότητα των μαθητών και η κινητοποίησή τους για δημιουργία ατομικού υλικού που θα συνδράμει την παραδοτέα εργασία της ομάδας τους, και αφετέρου σταδιακά εξοικειώνονται στο να εργάζονται ως ομάδα.

Για την υλοποίηση των εργασιών των μαθητών, θα χρησιμοποιηθεί ένα δίκτυο κειμένων, το οποίο μπορεί να έχει εκ των προτέρων επιλέξει ο εκπαιδευτικός ή να το

συνδιαμορφώσει μαζί τους. Ένα τέτοιο ενδεικτικό δίκτυο κειμένων (δεν περιλαμβάνονται ποιητικά κείμενα της συλλογής του 15ου αιώνα *Ερωτοπαίγνια*) μπορεί να είναι το ακόλουθο:

Ενδεικτικά ποιήματα αναφοράς (δίκτυο κειμένων)

Γεωργίου Χορτάτση, [*Ερωφίλη*](#) (στ. 147-184)

ΕΡΩ.

Τόσες δεν είναι οι ομορφιές, τόσα δεν είν' τα κάλλη,
μα τούτο εκ την αγάπη σου γεννάται τη μεγάλη.
Μα γή όμορφή 'μαι γή άσκημη, Πανάρετε ψυχή μου,
για σέναν εγεννήθηκε στον κόσμο το κορμί μου.

ΠΑΝ.

Νερό δεν έσβησε φωτιά ποτέ, βασίλισσά μου,
καθώς τα λόγια τα γροικώ σβήνουνσι την πρικιά μου.
Μ' όλον ετούτο, αφέντρα μου, μα την αγάπη εκείνη,
που μας ανάθρεψε μικρά, και πλια παρ' άλλη εγίνη
πιστή και δυνατότατη σ' εμένα κι εις εσένα,
και τα κορμιά μας σ' άμετρο πόθο κρατεί δεμένα,
περίσσα σε παρακαλώ ποτέ να μην αφήσεις
να σε νικήσει ο βασιλιάς, να μ' απολησμονήσεις.

ΕΡΩ.

Οϊμένα, νά 'βρω δε μπορώ ποιαν αφορμή ποτέ μου
σου 'δωκα στην αγάπη μου φόβο, Πανάρετέ μου,
να πιάνεις τόσα δυνατό, σα να μηδέ γνωρίζεις
το πως το νου και την ψυχή και την καρδιά μου ορίζεις.
Έρωτα, απείς τ' αφέντη μου τ' αμμάτια δε μπορούσι
πόσα πιστά και σπλαχνικά τον αγαπώ να δούσι,
μιαν απού τσι σαΐτες σου φαρμάκεψε και ρίξε

μέσα στα φυλλοκάρδια μου και φανερά του δείξε
με τον πικύ μου θάνατο πως ταίρι του απομένω,
και μόνο πως για λόγου του στον Άδη κατεβαίνω.
ΠΑΝ.

Τούτο ας γενεί σ' εμένα ομπρός, φόβο κιανένα αν έχω
στον πόθο σου, νεράιδα μου, γή αν έν' και δεν κατέχω
πως μήδ' ο θάνατος μπορεί να κάμει να σηκώσεις
τον πόθο σου από λόγου μου κι αλλού να τότε δώσεις.
Μα δεν κατέχω ποια αφορμή με κάνει και τρομάσσω,
το πράμα, που στο χέρι μου κρατώ σφικτά, μη χάσω,
κι εκείνο, αφού παρηγοριά πρέπει να μου χαρίζει,
τσ' ελπίδες μου τσ' αμέτρητες σε φόβο μού γυρίζει.
ΕΡΩ.

Τούτό 'ναι αφού το ξαφνικό μαντάτο που μας δώσα,
μα μην πρικαινομέστανε, Πανάρετέ μου, τόσα,
γιατί ουρανός, αφού 'καμε κι εσμίξαμεν αντάμι,
να στέκομε παντοτινά ταίρια μάς θέλει κάμει.
Τον ουρανό, τη θάλασσα, τη γη και τον αέρα,
τ' άστρα, τον ήλιο το λαμπρό, τη νύκτα, την ημέρα,
παρακαλώ ν' αρματωθού, να 'ρθουν αντίδικά μου,
την ώρα οπ' άλλος θέλει μπει πόθος εις την καρδιά μου.

Βιτσέντζου Κορνάρου, Ερωτόκριτος (στ. 1453-1498)

ΑΡΕΤΟΥΣΑ

Λέγει της· «Νένα, γροίκησε, και μαρτυριά να δώσης,
κι όπου κι α λάχη, ό,τι θωρείς, κάμε να μην το χώσης.
Είν' άντρας μου ο Ρωτόκριτος, ό,τι καιρός περάση,
γή εδά στα νιότα, εις τον ανθό, γή πούρι σα γεράση.

Κι αμνόγω του στον Ουρανό, στον Ήλιο, στο Φεγγάρι,
άλλος ογιά γυναίκα του ποτέ να μη με πάρη».

ΠΟΙΗΤΗΣ

Κεί, οπού ποτέ το χέρι της δεν του 'δωκε ν' απλώση,
την ώραν κείνη σπλαχνικά, ογιά να ξετελειώση
το τάσσιμο του γάμου τως, και να 'χη πάντα ολπίδα,
αρχοντικά το επρόβαλε στη σιδερή θυρίδα.

ΑΡΕΤΟΥΣΑ

«Ας πιάσει, λέγει, ο Ρώκριτος τη χέραν που πεθύμα,
με την οποία περ'λαμπαστοί να μπούμε σ' ένα μνήμα».

ΠΟΙΗΤΗΣ

Βγάνει από το δακτύλι της όμορφο δακτυλίδι,
με δάκρυα κι αναστεναμούς του Ρώκριτου το δίδει.

ΑΡΕΤΟΥΣΑ

Λέγει του· «Να, και βάλε το εις το δεξό σου χέρι,
σημάδι πως ώστε να ζω είσαι δικό μου ταίρι.
Και μην το βγάλης από κει ώστε να ζης και να 'σαι
φόρειε το, κι όποια σ' το 'δωκε, κάμε να της θυμάσαι.
Κι ο κύρης μου αν το βουληθή να πάρη τη ζωή μου,
και δε μ' αφήση να χαρώ, σα θέλει η όρεξή μου,
φύλαξε την αγάπη μας, κι ας είσαι πάντα ως ήσου,
και με το δακτυλίδι μου πέρασε τη ζωή σου.
Τούτο για δα είναι ο γάμος μας, και τούτο μάσε σώνει
κάθε καιρό ό,τι ετάξαμεν, τούτο το φανερώνει.
Κι α δε θελήση η Μοίρα μας να σμίξωμεν ομάδαι,
η ψη σου ας έρθη να με βρη χαϊράμενη στον Άδη.
Πάντα σε θέλω καρτερεί, ζώντας, κι αποθαμένη,
γιατί μιά αγάπη μπιστική στα κόκκαλα απομένει.

Μην το λογιάσης και ποτέ, σ' ό,τι μου κάμη ο κύρης,
άλλος κιανείς, μόνον εσύ να μου 'σαι νοικοκύρης».

ΠΟΙΗΤΗΣ

Τη χέρα εκράτειεν εἰς τ' αλλού, ὅση ὥρα τα μιλούσαν,
και ποταμόν τα μάτια τως και βρύσιν εκινούσαν.

Στα κίντυνα ο Ρωτόκριτος, που ευρίσκετο, και πάθη,
παρηγοριά του δώκασι τούτα ὅλα κι ανεστάθη,
κ' ἐπλήθυνεν η ολπίδα του, και βέβαιο το εθάρρει,
πως η Αρετή ἄλλον παρ' αὐτόν ἀντρα δε θέλει πάρει.

Και προς τη χέρα τση θωρεῖ και βαραστενάζει,
κι ἀπόκει αρχίζει να μιλή, και δάκρυα κατεβάζει:

ΕΡΩΤΟΚΡΙΤΟΣ

«Καλῶς το 'πιάσε η χέρα μου το μαρμαρένιο χέρι,
κείνο που ολπίδα μου 'δωκε, το πως σε κάνω ταίρι.
Σημάδι πεθυμητικό της αναγάλλιασής μου,
παρηγοριά και θάρρος μου και μάκρος της ζωής μου.
Χέρα που δίχως να μιλή, σωπώντας μού το τάσσει
εκείνον οπού ἐτρόμασσαν ο νους μου, μην το χάση·
χέρα που ἐπιάσε το κλειδί, και μ' ὅλο το σκοτίδι
ἤνοιξε τον Παράδεισον και τσ' ουρανούς μού δίδει».

Ουίλιαμ Σαίξπηρ, Ρωμαίος κι Ιουλιέτα (Πράξη Β', σκηνή 2)

ΡΩΜ. Κυρά μου, μα το ευλογημένο αὐτό φεγγάρι
που ασημοβάφει τις κορφές των δέντρων –
ΙΟΥΛ. Ὅχι, μην παίρνεις ὄρκο στο φεγγάρι, το ἄστατο,
που με τον μήνα ἀλλάζει κάνοντας το γύρο του,
μήπως κι η ἀγάπη σου ἀλλάζει σαν κι αὐτό.
ΡΩΜ. Σε τι να σου ορκιστώ;

ΙΟΥΛ. Μην ορκιστείς καθόλου ή, αν θέλεις,
ορκίσου στον χαριτωμένον εαυτό σου,
που 'ν' της λατρείας μου ο θεός, να σε πιστέψω.
ΡΩΜ. Αν η καρδιά μου, αγάπη μου—
ΙΟΥΛ. Άσε, μην ορκιστείς. Μ' όλη μου τη χαρά για σένα,
δε χαίρομαι τη συμφωνία μας τούτη απόψε:
πολύ 'ρθε ορμητικά, πολύ αναπάντεχα, πολύ άξαφνα·
πολύ σαν αστραπή, που χάνεται προτού
να ειπείς αστράφτει. Καληνύχτα, αγάπη μου!
Μπορεί τούτ' το μπουμπούκι της αγάπης μας
να 'ναι όμορφος ανθός όταν ξανανταμώσουμε.
Καλή σου νύχτα, καληνύχτα! Κι η γλυκιά γαλήνη
που νιώθω στην καρδιά μου και δικιά σου ας γίνει!
ΡΩΜ. Ω! θέλεις να μ' αφήσεις έτσι απαρηγόρητον;
ΙΟΥΛ. Σαν τι παρηγοριά θέλεις ετούτ' τη νύχτα;
ΡΩΜ. Σού 'δωσα την πίστη μου αγάπη, δώσ' μου τη δικιά σου.
ΙΟΥΛ. Εγώ σ' την έδωσα προτού μου την ζητήσεις·
και πάλι θα 'θελα να 'ταν δικό μου χτήμα.
ΡΩΜ. Να μου την πάρεις θέλεις; Και γιατί καλή μου;
ΙΟΥΛ. Για να φανώ απλοχέρα να σ' την ξαναδώσω.
Μα κάνω ευκή για κάτι που έχω δα: η απλοχεριά μου
έχει της θάλασσας την άπλα, και η αγάπη μου
το βάθος της· όσο περισσότερη σου δίνω,
τόσο περισσότερη έχω, τι άπειρα είναι και τα δυό.
(Φωνή της παραμάνας από μέσα.)
Κάποιον ακούω μέσα· χαίρε, αγάπη μου ακριβή!
—Αμέσως παραμάνα μου!— Γλυκέ Μοντέγο,

να 'σαι πιστός. Περίμενε λιγάκι, θα ξανάρθω. (Βγαίνει.)

ΡΩΜ. Ευλογημένη, ευλογημένη νύχτα! Πώς φοβάμαι,

μην, όντας νύχτα, όλ' αυτά είναι μόνον όνειρο

πάρα πολύ γλυκό για να 'ναι αλήθεια.

Μαρία Λαϊνά, «Δ' Θριαμβικό»

Love is not love

which alters when it alteration finds

or bends with the remover to remove

Σαίξπηρ, Sonnet 116

Δεν είναι αγάπη αυτή

που αλλάζει με της τύχης όλες τις στροφές

και με κάθε σκούντημα παραστρατεί.

Σαίξπηρ, 116. μτφρ. Βασ. Ρώτας

Αν κάποτε πεθάνω,

μην ακούσεις ποτέ πως τάχα «κείμαι ενθάδε»:

εσύ θα με βρεις στην αναπνοή του αγέρα

στο φευγαλέο, παιδικό χαμόγελο.

Αν κάποτε πεθάνω,

μη διαβάσεις ποτέ τ' όνομά μου σε πέτρα:

εσύ θα ξέρεις να μ' ακούσεις στον αχό της άνοιξης

και στην επιμονή του ήχου της βροχής.

Αν κάποτε πεθάνω,

μην πιστέψεις ποτέ πως η αγάπη μου τελείωσε:

σκέψου πως θα σε περιμένει,

σ' άλλες αισθήσεις περιγράφοντας την ομορφιά σου.

Οδυσσέα Ελύτη, Το Μονόγραμμα (αποσπάσματα)

III

Έτσι μιλώ για σένα και για μένα
Επειδή σ' αγαπώ και στην αγάπη ξέρω
Να μπαίνω σαν Πανσέληνος
Από παντού, για το μικρό το πόδι σου μες στ' αχανή σεντόνια
Να μαδάω γιασεμιά — κι έχω τη δύναμη
Αποκοιμισμένη, να φυσώ να σε πηγαίνω
Μες από φεγγερά περάσματα και κρυφές της θάλασσας στοές
Υπνωτισμένα δέντρα με αράχνες που ασημίζουνε
Ακουστά σ' έχουν τα κύματα
Πώς χαϊδεύεις, πώς φιλάς
Πώς λες ψιθυριστά το «τι» και το «έ»
Τριγύρω στο λαιμό στον όρμο
Πάντα εμείς το φως κι η σκιά
Πάντα εσύ τ' αστεράκι και πάντα εγώ το σκοτεινό πλευούμενο
Πάντα εσύ το λιμάνι κι εγώ το φανάρι το δεξιά
Το βρεμένο μουράγιο και η λάμψη επάνω στα κουπιά
Ψηλά στο σπίτι με τις κληματίδες
Τα δετά τριαντάφυλλα, το νερό που κρύνει
Πάντα εσύ το πέτρινο άγαλμα και πάντα εγώ η σκιά που μεγαλώνει
Το γερτό παντζούρι εσύ, ο αέρας που το ανοίγει εγώ
Επειδή σ' αγαπώ και σ' αγαπώ
Πάντα εσύ το νόμισμα και εγώ η λατρεία που το εξαργυρώνει:
Τόσο η νύχτα, τόσο η βοή στον άνεμο
Τόσο η στάλα στον αέρα, τόσο η σιγαλιά
Τριγύρω η θάλασσα η δεσποτική
Καμάρα τ' ουρανού με τ' άστρα
Τόσο η ελάχιστή σου αναπνοή

Που πια δεν έχω τίποτε άλλο

Μες στους τέσσερις τοίχους, το ταβάνι, το πάτωμα

Να φωνάζω από σένα και να με χτυπά η φωνή μου

Να μυρίζω από σένα και ν' αγριεύουν οι άνθρωποι

Επειδή το αδοκίμαστο και το απ' αλλού φερμένο

Δεν τ' αντέχουν οι άνθρωποι κι είναι νωρίς, μ' ακούς

Είναι νωρίς ακόμη μες στον κόσμο αυτόν αγάπη μου

Να μιλώ για σένα και για μένα.

VII

Στον Παράδεισο έχω σημαδέψει ένα νησί

Απαράλλαχτο εσύ κι ένα σπίτι στη θάλασσα

Με κρεβάτι μεγάλο και πόρτα μικρή

Έχω ρίξει μες στ' άπατα μιαν ηχώ

Να κοιτάζομαι κάθε πρωί που ξυπνώ

Να σε βλέπω μισή να περνάς στο νερό

και μισή να σε κλαίω μες στον Παράδεισο.

(Οδυσσέας Ελύτης, *Ποίηση*, Ίκαρος, Αθήνα 2002, σ. 254-255, 259.)

Ενδεικτικά, αν υποθέσουμε ότι βρισκόμαστε στη φάση της εφαρμογής που αφορά την προσέγγιση του άξονα «Οι προσφωνήσεις των ερωτευμένων» (3η συνάντηση), αρχικά κάθε μαθητής πρέπει να εντοπίσει με ποιες φράσεις προσφωνούν οι ερωτευμένοι το πρόσωπο-αποδέκτη των συναισθημάτων τους και να τις καταγράψει. Σε επόμενο στάδιο, κατά τη διάρκεια του μήνα ενασχόλησης με τον συγκεκριμένο άξονα, όχι υποχρεωτικά στην αίθουσα διδασκαλίας αλλά και εντός ενός συνεργατικού διαδικτυακού περιβάλλοντος (σε περιβάλλον Google Docs ή Wiki) ή με φυσική παρουσία, οι μαθητές συνέρχονται σε ομάδα και επεξεργάζονται περαιτέρω τις απόψεις τους, προκειμένου να καταλήξουν στη δημιουργία ενός τελικού κειμένου που αποτυπώνει τη σύνθεση των απόψεων των μελών κάθε ομάδας.

Κάθε μαθητής, λοιπόν, πρέπει να μελετήσει συγκεκριμένα ποιήματα και να εντοπίσει σε αυτά τις προσφωνήσεις των ερωτευμένων. Αξιοσημείωτο είναι το γεγονός ότι για όλες τις εργασίες (ατομικές και στη συνέχεια ομαδικές) το δίκτυο κειμένων παραμένει σταθερό και δεν μεταβάλλεται όταν αλλάζει ο άξονας διερεύνησης. Με αυτόν τον τρόπο οι μαθητές θα πρέπει να μελετήσουν πολλές φορές τα ίδια κείμενα, εντοπίζοντας κάθε φορά κάτι διαφορετικό σε αυτά, με αποτέλεσμα να τα γνωρίσουν σε βάθος. Ακόμη, η επικοινωνία με τα κείμενα ενισχύεται και μέσα από τις συζητήσεις σε επίπεδο ομάδας, αφού οι μαθητές καταθέτουν εκεί τα αποτελέσματα της μελέτης/έρευνάς τους και ανταλλάσσουν απόψεις με σημείο αναφοράς τα συγκεκριμένα ποιήματα.

Ο τρόπος, ακόμη και ο ρυθμός δουλειάς, μπορεί να διαφοροποιείται σε επίπεδο ομάδων, με την προϋπόθεση να τηρείται πιστά το προκαθορισμένο και εξαρχής γνωστό σε όλους χρονοδιάγραμμα. Ακόμη, όλες οι ομάδες μπορούν από πρώιμη φάση να καθορίσουν το είδος του εκάστοτε παραδοτέου· αν, δηλαδή, θα δημιουργήσουν έγγραφο κειμένου, αφίσα, παρουσίαση, εννοιολογικό χάρτη, πίνακα ή συννεφώλεξο. Με το να δίνεται η δυνατότητα να επιλέξουν το είδος του παραδοτέου, από τη μια διασφαλίζεται η ποικιλία στους τρόπους έκφρασης των ομάδων και από την άλλη παρέχεται η ευκαιρία σε κάθε ομάδα να εκφραστεί με το ψηφιακό ή παραδοσιακό εργαλείο που θεωρεί καταλληλότερο ή/και με το οποίο είναι περισσότερο εξοικειωμένη.

Για να επιτευχθεί η παραστατική απεικόνιση του εντοπισμού των προσφωνήσεων των ερωτευμένων στα ποιήματα, υπάρχει η δυνατότητα της χρησιμοποίησης ενός επεξεργαστή κειμένου (Word, Write, κ.ά.) με τη συνδρομή του οποίου το κείμενο θα μορφοποιηθεί με τέτοιο τρόπο (π.χ. χρωματική επιλογή λέξεων), ώστε να είναι εμφανές ποια προσφώνηση αφορά τη γυναίκα και ποια τον άντρα του ποιήματος. Επίσης, με τη βοήθεια ενός συννεφώλεξου (π.χ. Wordle) είναι δυνατή η προβολή της συχνότερα επαναλαμβανόμενης λέξης μεταξύ των όποιων προσφωνήσεων. Πιο συγκεκριμένα, οι μαθητές, αφού συγκεντρώσουν τις προσφωνήσεις, τις εισάγουν

συνολικά –και όχι μια φορά την καθεμιά– σε μια διαδικτυακή εφαρμογή συννεφόμενου· το αποτέλεσμα που προκύπτει εμφανίζει με εντονότερη γραφή και μεγαλύτερο μέγεθος τις λέξεις που επαναλαμβάνονται συχνότερα. Στην περίπτωση που η εφαρμογή πραγματοποιηθεί χωρίς τη συνδρομή των ΤΠΕ, οι ίδιες εργασίες μπορούν να γίνουν με παραδοσιακό τρόπο, με τη δημιουργία μιας αφίσας στην οποία θα γίνει χρήση διαφορετικών χρωμάτων επισήμανσης των λέξεων.

Τέλος, με την παραίνεση του εκπαιδευτικού, οι ομάδες, μετά την ολοκλήρωση της κάθε (μηνιαίας) εργασίας τους, συζητούν στην ολομέλεια της τάξης για τον τρόπο σύνθεσης των επιμέρους εργασιών των μελών, το είδος του παραδοτέου που επέλεξαν και για τα πιθανά προβλήματα που αντιμετώπισαν κατά την υλοποίηση της δραστηριότητας. Με τον τρόπο αυτό επιτυγχάνεται η ανατροφοδότηση σε επίπεδο ομάδων, ενώ η επίλυση των όποιων αποριών και μικροπροβλημάτων δεν γίνεται από τον εκπαιδευτικό, αλλά από τις ίδιες τις ομάδες των μαθητών. Επίσης, με αυτόν τον τρόπο οι μαθητές αντιμετωπίζουν κριτικά τη δική τους πορεία εργασίας, συγκρίνοντάς τη με την αντίστοιχη των υπολοίπων εντός και εκτός της ομάδας τους.

Ζ. ΆΛΛΕΣ ΕΚΔΟΧΕΣ

Η παρούσα διδακτική πρόταση δύναται να διαμορφωθεί ως διαθεματική πρόταση διδασκαλίας σε συνδυασμό με το μάθημα της Νεοελληνικής Γλώσσας. Σε αυτήν την περίπτωση οι μαθητές θα χωριστούν σε ζεύγη (παιχνίδι ρόλων) και θα τους ζητηθεί να ενσαρκώσουν ήρωες από τα ποιήματα που μελέτησαν, καθώς και να γράψουν επιστολές ως πρόσωπα που εμπλέκονται στη συγκεκριμένη ερωτική σχέση. Αν ο εκπαιδευτικός επιθυμεί να εμπλέξει και την τεχνολογία, μπορεί να ζητήσει από τους συμμετέχοντες να ανταλλάξουν ερωτικά μηνύματα (με έναυσμα και σημείο αναφοράς ένα συγκεκριμένο ποίημα) μέσω εφαρμογών έξυπνου κινητού τηλεφώνου (Smart Phone), όπως Facebook, Twitter, Viber κ.ά., προκειμένου να αναδειχθεί και η διαφορά στα κειμενικά είδη κάθε εποχής. Σε αυτήν την περίπτωση αυτονόητο είναι

ότι εξ αρχής θα τεθούν διαφοροποιημένοι στόχοι και θα υιοθετηθεί άλλη πορεία προσέγγισης.

Η. ΚΡΙΤΙΚΗ

Η συγκεκριμένη διδακτική πρόταση απευθύνεται τόσο σε τελειόφοιτους μαθητές Γυμνασίου όσο και σε μαθητές Λυκείου, οπότε υπάρχει η πιθανότητα να αντιδράσουν για τη δυσκολία που παρουσιάζει σε κάποια σημεία η γλώσσα των ποιημάτων της δημόδους γραμματείας. Από την άλλη, το θέμα του έρωτα είναι ιδιαίτερα ενδιαφέρον για τους έφηβους μαθητές, επομένως αναμένεται ότι θα τους κινητοποιήσει να εμπλακούν ενεργητικά σε αυτό. Παρά το γεγονός ότι η παρούσα πρόταση δεν απαιτεί τη χρήση εργαστηρίου πληροφορικής, θετική θα είναι για την εφαρμογή της η εξοικείωση εκπαιδευτικού και μαθητών με Web 2.0 διαδικτυακές εφαρμογές, για να επιτευχθεί η μεγαλύτερη δυνατή ανατροφοδότηση αλλά και η ουσιαστική συνεργασία τους.

Θ. ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

—

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

—